

Adres artykułu: <https://bip.iaepan.edu.pl/arttykul/przemiany-spoleczno-gospodarcze-doby-przelomu-lokacyjnego-w-swietle-znalezisk-szklanych-z-osrodkow-rezydencjonalnych-slaska>

Przemiany społeczno-gospodarcze doby przełomu lokacyjnego w świetle znalezisk szklanych z ośrodków rezydencjonalnych Śląska

- [Trwające](#)
- [Zakończone](#)

Informacje o projekcie

Tytuł projektu: Przemiany społeczno-gospodarcze doby przełomu lokacyjnego w świetle znalezisk szklanych z ośrodków rezydencjonalnych Śląska

Numer projektu: 2013/09/N/HS3/01001

Kierownik projektu: mgr Sylwia Paulina Siemianowska

Jednostka prowadząca projekt: Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk

Źródło finansowania projektu: Narodowe Centrum Nauki, 2014-2016

Kontakt:

e-mail: sylwia@arch.pan.wroc.pl

telefon (71) 344 16 08

Wykonawcy:

mgr Sylwia Paulina Siemianowska - Kierownik projektu

dr hab. Sławomir Moździoch - Opiekun naukowy lub promotor

mgr Krzysztof Paweł Sadowski - Wykonawca

Charakterystyka

1. Cel prowadzonych badań/hipoteza badawcza

Przedmioty szklane w przypadku okresu tzw. przełomu lokacyjnego, a szczególnie schyłku wczesnego średniowiecza, to jedna z rzadziej analizowanych grup surowcowych źródeł archeologicznych, w porównaniu z ceramiką lub przedmiotami metalowymi. Tymczasem, oprócz faktu, że stanowią one cenne źródło do dziejów technologii produkcji szklarskiej i organizacji warsztatu szklarskiego, etc. mogą być również narzędziem bądź środkiem służącym do rozwiązania szerszego problemu historycznego. Celem projektu jest wykorzystanie tego cennego typu źródła w celu zbadania charakteru przemian społecznych i gospodarczych okresu przełomu lokacyjnego, jakie zachodziły w głównych ośrodkach rezydencjonalnych Śląska (Wrocław, Opole, Legnica, Głogów, Racibórz) na przełomie wczesnego i późnego średniowiecza. Na podstawie analizy formalno-technologicznej znalezisk szklanych będzie można określić zarówno ich miejsce wytworzenia, jak i sposób użytkowania, co winno przybliżyć nam wiedzę o kontaktach handlowych, a także politycznych badanych ośrodków. Wyniki analiz mogą także pomóc w określeniu pozycji społecznej, a być może także pochodzenia użytkowników tychże przedmiotów. Jest to o tyle istotne, że charakter przemian społecznych i gospodarczych zachodzących w XII i XIII wieku na Śląsku pozostaje wciąż jeszcze słabo rozpoznany.

2. Zastosowana metoda badawcza/metodyka

W celu osiągnięcia odpowiedzi na pytania związane z kierunkami wymiany handlowej (i ich zmianą na przestrzeni stuleci), funkcją szkła, statusem społeczeństwa, sposobach adaptacji zabytków szklanych w lokalnych środowiskach w okresie przełomu lokacyjnego niezbędna jest pełna analiza i charakterystyka zabytków szklanych z ośrodków funkcjonujących od wczesnego średniowiecza, które w XIII wieku w dobie przełomu lokacyjnego, przeszły reorganizację i zyskały nowy status- miasta. W projekcie zostaną uwzględnione znaleziska szklanej biżuterii (około 1100 egzemplarzy), szkła naczyniowego (ok. 450-500 egzemplarzy), witrażowego (około 300 egzemplarzy) oraz szkliwione pisanki, grzechotki i ceramika (około 10-15 egzemplarzy) odkryte w ośrodkach książęcych i biskupich na Śląsku takich jak Wrocław, Opole, Racibórz, Legnica oraz Głogów. Zabytki objęte analizami należy umieścić w okresie od X do XIV wieku. Zgodnie z podstawowymi kryteriami analiz, artefakty szklane zostaną scharakteryzowane pod kątem technologii produkcji, morfologii oraz zdobnictwa. W pierwszym etapie realizacji projektu będą wykonane prace dokumentacyjne takie jak: inwentaryzacja materiału, wykonanie katalogów zabytków, dokumentacja rysunkowa i

fotograficzna oraz wstępna charakterystyka pozyskanego zbioru. Na kolejny etap badań składają się analizy chemiczne i fizykochemiczne oraz ich opracowanie, którym zostanie poddanych 400 próbek wybranego szkła zabytkowego, reprezentujących szkło naczyniowe, witrażowe, biżuterię, ceramikę szklawioną w tym pisanki. Analizy laboratoryjne obejmą: charakterystykę makroskopową, charakterystykę mikroskopową w płytkach cienkich polerowanych pod mikroskopem polaryzacyjnym, określenie współczynnika załamania światła badanych szkieł za pomocą refraktometru optycznego, wykonanie detalicznych badań składu chemicznego w mikroobszarze za pomocą mikrosondy elektronowej oraz w pojedynczych przypadkach badanie skaningowym mikroskopem elektronowym (SEM) z przystawką EDS. Otrzymane wyniki analiz w połączeniu z analizą materiałów na szerokim tle porównawczym umożliwią udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze projektu. W ostatnim etapie prac związanych z realizacją projektu zostanie wykonane całościowe opracowanie materiałów oraz przygotowanie tekstu publikacji.

Podstawę źródłową badań stanowią średniowieczne zabytki szklane liczące 1600- 2000 egzemplarzy pozyskane w trakcie badań wykopaliskowych na Ostrowie Tumskim we Wrocławiu, Ostrówku w Opolu, Legnicy, Głogowie oraz Raciborzu, znajdujące się w zbiorach: Ośrodka Badań nad Kulturą Późnego Antyku i Wczesnego Średniowiecza IAE PAN, Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego, Muzeum Archeologicznego we Wrocławiu, Muzeum Śląska Opolskiego, Muzeum Archeologiczno-Historycznym w Głogowie, Muzeum Miedzi w Legnicy oraz w Muzeum Archeologicznym w Raciborzu.

3. Wpływ spodziewanych rezultatów na rozwój nauki, cywilizacji, społeczeństwa

Proponowane badania przyczynią się nie tylko do odpowiedzi na pytania związane ze zmianami społecznymi i gospodarczymi na Śląsku w dobie przełomu lokacyjnego, lecz także dzięki nim będzie możliwe lepsze poznanie zagadnień związanych z wytwórczością szklarską na Śląsku w średniowieczu. Przeprowadzone analizy umożliwią odpowiedź na pytania związane z rekonstrukcją kontaktów handlowych ośrodków rezydencjonalnych Śląska z innymi regionami, funkcją szkła w życiu ówczesnej ludności oraz na zagadnienia dotyczące technologii produkcji i organizacji warsztatu szklarskiego w średniowieczu. Studia pozwolą również na wskazanie zmian kierunków handlowych i politycznych mających miejsce pomiędzy wczesnym a późnym średniowieczem jak również na podstawie analizy rozmieszczenia znalezisk szklanych będzie możliwe ukazanie socjotopografii poszczególnych ośrodków.

Metryczka

Opublikował w BIP:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
---------------------------	--------------------------------------

Data opublikowania:	18.05.2020 08:05
Ostatnio zaktualizował:	Instytut Archeologii i Etnologii PAN
Data ostatniej aktualizacji:	18.05.2020 08:05
Liczba wyświetleń:	12